

POLITIET

Ungdomsanalyse Sør-Øst politidistrikt - 2018

Bekymringsverdige trekk ved ungdomsmiljøet i
Sør-Øst pd. 2018

Innhold

Forord	2
Innledning.....	3
Fremgangsmåte og avgrensninger.....	3
Sammendrag.....	6
Ungdomsmiljøet i Sør-Øst pd	8
Rusmidler	10
Voldslovbrudd.....	11
Ungdomskultur: på nett med venner og konflikter	12
Et online liv med nettvener.	12
Konflikter markerer tilhørighet og verdier	14
Hva kan dette bety for utvikling videre?	15

Nasjonal standard	Beskrivelse	Nato standard
Meget sannsynlig	Det er meget god grunn til å forvente	Highly likely (< 90%)
Sannsynlig	Det er grunn til å forvente	Likely (60 – 90%)
Mulig	Det er like sannsynlig som usannsynlig	Even chance (40 – 60%)
Lite sannsynlig	Det er liten grunn til å forvente	Unlikely (10 – 40%)
Svært lite sannsynlig	Det er svært liten grunn til å forvente	Highly unlikely (>10%)

Forord

Ungdomsgrupperinger og gjenger er ikke ett nytt fenomen, både politiet og samarbeidende etater i oppvekstsektoren har lang erfaring med dette. Men dagens gjenger har endret karakter sammenlignet med ungdomsgjengene vi har vært vant til å se etter. Mens man tidligere kunne se gjengene ute i offentlig rom, skjer mer hjemmefra over nettet i dag. Ungdommenes sosiale liv på sosial medier kompenserer for fysisk tilstedeværelse sammen, og gjør gjengene vanskeligere å få øye på. Mest synlig blir gjengene når det oppstår konflikter. Da blir det synlig og tydelig hvem som er i hvilken gjeng eller gruppe. Andre ganger er de synlige fordi de sammen plager eller trakasserer andre, eller begår annen kriminalitet som eksempelvis bruk av narkotika. Forebygging av sosiale problemer og kriminalitet blant ungdom er en av politiets høyeste prioriteter. Vi ønsker å komme tidlig inn, med rett tiltak for rett person på rett tidspunkt. For å komme tidligst mulig inn er det viktig å vite hva man skal se etter.

Kunnskapsgrunnlaget som er sammenfattet i rapporten er hentet inn rett før sommeren 2018 og har i etterkant blitt brukt til å jobbe målrettet mot de miljøene og gjengene vi var bekymret for. Dette har gitt gode resultater. Som eksempel kan nevnes at én av gjengene som inngår i rapporten er mer eller mindre oppløst, og ungdommene blir fulgt opp. En annen av gjengene er sterkt redusert, og politiet følger opp miljøet som gjenstår. Politiet samarbeider tett med de kommunale og statlige etatene, både på individuelt nivå og i mer overordnede samarbeidsgrupper. Det er vi helt avhengige av for å jobbe godt forebyggende, på lavest mulig nivå. På den måten kan vi bidra i et helhetlig målrettet arbeid mot sosiale problemer og kriminalitet blant ungdom, slik at hver og en får tidlig rettleiding og hjelp.

Christine Fossen
Politimester
Sør-Øst politidistrikt

Innledning

Gjennom analysearbeidet i Sør-Øst politidistrikt (heretter omtalt som Sør-Øst pd) er det avdekket en uheldig utvikling innenfor ungdomsmiljøer flere steder i distriktet. Dette tydeliggjorde et behov for mer helhetlig informasjon og analyse av ungdomsmiljøene. Analysen er bestilt av Politimesterens ledergruppe. Formålet er å opparbeide kunnskap om miljøer, grupperinger eller gjengdannelser med avvikende handlingsmønstre i distriktet. Dette for å kunne fatte kunnskapsbaserte prioriteringer overfor uønsket utvikling innen eventuelle miljøer.

Kunnskapsgrunnlaget skal gi et bilde av omfang og karakter i ungdomsmiljøene vi er bekymret for, og de utfordringene vi står overfor på dette området.

Fremgangsmåte og avgrensninger

Følgende problemstilling er lagt til grunn:

- Hvilke bekymringsverdige trekk sees innenfor ungdomsmiljøer/gruppering/gjenger i Sør – Øst pd?

For å belyse dette måtte følgende spørsmål besvares:

- Hvilke indikatorer fremgår på utvikling av nye ungdomsmiljøer/grupperinger/gjenger?
- Hvilke indikatorer fremgår på vekst i eksisterende ungdomsmiljøer/grupperinger/gjenger?
- Hvilken trussel vil sannsynlig utvikling representere for distriktet?

For å besvare problemstillingen ble de forebyggende seksjonene i Buskerud, Telemark og Vestfold forespurt om informasjon. Sammen med statistikk og relevant forskning, samt tidligere gjennomførte interne analyser, utgjør innspillene fra de geografiske enhetene (Buskerud, Telemark og Vestfold) informasjonsgrunnlaget for analysen. Ved å benytte kilder av ulik karakter for å belyse de kvalitative og kvantitative sidene ved ungdomsmiljøene, er svakhetene ved kildene redusert. Samtidig er tidsrammen for analysen nokså stram, fordi informasjonen er ferskvare og må analyseres og presenteres mens den er tidsriktig. Det bidrar til at fokuset i hovedsak er knyttet til informasjon innhentet fra politiets registre, skriftlig og muntlig formidlet informasjon fra de forebyggende seksjonene på GDE`ene. Informasjonen omhandler ungdommene som politiet har vært i kontakt med eller er informert om, og ikke

ungdomsbefolkningen generelt. Det er verdt å merke seg at ungdom i all hovedsak holder seg innenfor lover og regler¹.

Ungdom avgrenses her til ungdom under 18 år som er bosatt i Sør-Øst pd. Fokusområdet er ungdom som inngår i miljøer/grupperinger eller gjenger som politiet er kjent med at utøver vold- og/eller narkotikakriminalitet i fellesskap², våren 2018 (januar-juni 2018). Det strategiske nivået i analysen medfører at fokus er på miljønivå fremfor individnivå, eller annen konkret informasjon tilknyttet de enkelte ungdommene.

Et hovedfunn fra Ungdata er at de aller fleste norske ungdommer har det bra, og at de fleste lever aktive liv, der vennskap, familieliv, skole, trening og digital fritid står sentralt i hverdagen. Resultatene fra Ungdata viser at dagens tenåringer er nokså hjemmekjære, og sammenliknet med tidligere ungdomsgenerasjoner er de en del skikkeligere og på mange måter mer veltilpasset.

Kilde: Ungdata 2017 (Novarapport 10/17:3)

I Sør-Øst pd er det en rekke ungdomsgrupperinger, miljøer og gjenger av varierende størrelse, som politiet retter sin forebyggende innsats mot. Det er en lavere terskel for å iverksette tiltak overfor bekymringsfull adferd hos ungdom, enn i den voksne del av befolkningen. Det innebærer i denne sammenhengen at det rapporteres om bekymringer som ellers ville gått upåaktet hen. I denne analysen vil vi trekke ut de miljøene og grupperingene/gjengene som i størst grad fremtrer som avvikende, fremfor å gi en beskrivelse av alle. Formålet er å gi et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere prioriteringer innenfor ungdomsmiljøer det er bekymring rundt.

Det verserer mange ulike definisjoner av gjenger, og Justisdepartementets definisjon fra 2007 er i stor grad sammenfallende med definisjoner som har vært dominerende i litteraturen fra 1990-tallet. Den definerer en gjeng som *"En gruppe (ofte aldersavgrenset) som holder sammen over tid, og som utøver straffbare handlinger og/ eller ordensforstyrrelser og aggressiv atferd i det offentlige rom. Gjengen har et aller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet som for eksempel navn, symboler, klesstil, språk osv."* (JD 2007) Denne

¹ Novarapport 10/17 "Ungdata 2017"

² Fellesskap viser til de vennegrupperingene/gjengen/miljøenesom har ansikt-til-ansikt interaksjon i en mer eller mindre stabil art. Videre inngår det fellesskap ungdommene kan sies å inngå i gjennom bruk av sosiale medier, der de interagerer i form av informasjonsutveksling, dialog og eventuell mobilisering til konfliktsituasjoner.

definisjonen tar ikke høyde for den sosiale samhandlingen som finner sted via sosiale medier, som Snapchat, Facebook, Instagram m.m.

I lys av den funksjonen sosiale medier har i ungdomsmiljøet vil grupperinger også kunne ha tilsvarende egenskaper som en gjeng, uten at den nødvendigvis har en klar avgrensing utad eller symbolske uttrykk for gruppetilhørighet. *I denne analysen vil begrepet gjeng brukes om de grupperingene som har en stabil kjerne av minst 4 ungdommer i aldersgruppen 12-18 år, og som har en aggressiv atferd utad sammen med to eller flere av "kjernen".*

Sammendrag

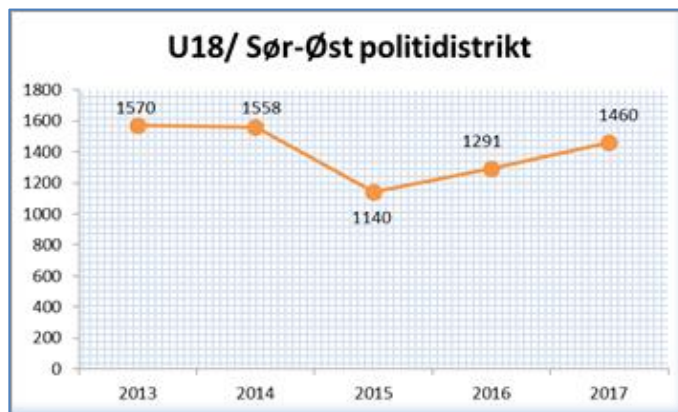
Det er svært få grupper som omtales som gjeng av politiet i vårt distrikt. Gjengbegrepet har gjerne vært assosiert med at grupperingen i fellesskap begår kriminalitet, slik den klassiske definisjonen avgrenses. Det viser bevisstheten politiet har rundt den selvoppfyllende effekten det kan ha å omtale en gruppering som gjeng. Det ser imidlertid ut til at man i er i overkant selektiv i bruken av gjengbegrepet, og at gjengbegrepet forbeholdes navngitte kriminelle gjenger. Med unntak av to navngitte gjenger beskrives ungdomsmiljøene i distriktet som grupperinger eller miljøer fremfor gjeng i "klassisk" forstand. Dermed kan man lett prioritere gjengene mens grupperingene nedprioriteres. Det er flere av grupperingene som faller inn under definisjonen av gjeng, og totalt utgjør dette seks gjenger i distriktet. Ungdommene beskrives både som sosialt og geografisk mobile, og deltar i konflikter og kriminalitet både lokalt og i andre lokalmiljøer. De beskrives som dynamiske og ikke klart avgrenset, som vennenettverk som har forgreninger på tvers i miljøet. Gjengene har en kjerne som er relativt stabil, og utover denne kjernen er det mer varierende hvem som er med. Gjengene beskrives som aggressive utad, i form av trusler og/eller vold, og utøver skadeverk o.l. Det beskrives også en høy aksept for, og nokså utbredt bruk av, narkotika. De skiller seg fra den "klassiske"³ definisjonen av gjeng ved at det ikke tegner seg et klart bilde av en avgrenset stabil gruppering som i fellesskap utfører ulovlige eller avvikende handlinger. Det viser seg at det har liten betydning i praksis hvorvidt gjengen er klart avgrenset og stabil, da ungdommenes bruk av sosiale medium fungerer svært effektivt for å dele informasjon, eskalere konflikter og rekruttere bistand.

Siden mye av dialogen mellom ungdommene skjer på sosiale medier som er lukket for innsyn er det vanskelig å forebygge konflikter blant ungdom. Det er *meget sannsynlig* at konflikter vil eskalere raskt uten å bli oppdaget. Det er også *meget sannsynlig* at konfliktene vil utvikle seg til fysiske møter med avtalte slåsskamper. Ungdommene har lav terskel for å oppleve seg krenket, og det er lav terskel for å bruke vold. Når publikummet er stort er det også vanskelig å trekke seg fra et oppgjør, den sosiale omkostningen blir for stor for ungdommene.

³ Det man kan kalle en "klassisk" definisjon for en gjeng beskrives i innledningen og viser til " *En gruppe (ofte aldersavgrenset) som holder sammen over tid, og som utøver straffbare handlinger og/ eller ordensforstyrrelser og aggressiv atferd i det offentlige rom. Gjengen har et aller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet som for eksempel navn, symboler, klesstil, språk osv.*" (JD 2007)

Det vurderes som *meget sannsynlig* at konflikter eskalerer til slåsskamper hvor flere enn de sentrale aktørene møter opp, og hvor tilskuerne med *stor sannsynlighet* filmer slåsskampen, og deler den på sosial medier. Siden ungdommene er bevisst dette vurderes det som *sannsynlig* at slåsskampene kan få et alvorlig utfall, siden ungdommene risikerer å miste sosial status dersom de gir seg tidlig.

Ungdomsmiljøene beskrives som liberale i sine holdninger til rusmidler, både legale og ulovlige. Det vurderes som *meget sannsynlig* at dette vil vedvare, og det vurderes som *sannsynlig* at bruk av cannabis vil bli mer vanlig også i grupperinger som i dag holder seg til alkohol. Det fortelles videre om bruk av kokain og MDMA i enkelte av gjengene og miljøene. Det vurderes som *mulig* at holdningene til kokain og MDMA vil bli mer liberale og at bruken dermed vil øke i omfang.

Utvikling i antall anmeldte U18/ Sør-Øst PD, i perioden 01.01.2013 til med 31.12.2017, N=7019

Ungdomsmiljøet i Sør-Øst pd

Gjengene skiller seg fra ungdomsbefolkningen gjennom blant annet at de begår en del kriminalitet, både i fellesskap og individuelt, og har liberale holdninger til dette. Den nedadgående trenden vi har sett innenfor den registrerte kriminaliteten i Sør-Øst pd. de siste ti årene⁴ snudde fra 2015. Denne tendensen finner vi igjen på landsbasis. Spesielt tydelig er økningen i voldssaker blant ungdom under 18 år.⁵ Årsaken til økningen er ikke helt tydelig, men det er mye som tyder på at sosiale medier⁶ er en sentral drivkraft.

Det er flere miljøer og grupperinger i Sør-Øst pd. som politiet har bekymring rundt, og som beskrives som mer eller mindre avvikende i sine handlingsvalg. Felles for grupperingene er at de utøver vold eller trakasserer sine jevnaldrende, og i mange tilfeller utøver de også annen type kriminalitet som bruk av narkotika og utøver skadeverk. Blant grupperingene kan vi trekke ut seks⁷ grupperinger som faller inn under definisjonen på gjeng. Det er relativt klart avgrensede gjenger med voldelig adferd utad, og til en viss grad også voldsbruk innad i gjengene. I en av gjengene er det et relativt stort antall medlemmer, som har felles særtrekk i form av barnevernsbakgrunn, og som har gitt gjengen sin navn.

I Buskerud GDE er det flere gjenger. Én gjeng skiller seg ut ved at det hovedsakelig er en jentegjeng. Gjengen har også et navn, noe som ikke er så vanlig. En annen gjeng i Buskerud består av etniske norske gutter som har markert seg med aggressiv atferd spesielt rettet mot jevnaldrende med annen etnisk bakgrunn. En tredje gjeng har tilhold i sentrumsstrøk og har en adferd preget av aggresjon og rusbruk. I bysentrums-område finner vi også en større ungdomsgjeng, som er noe mer flyktig og uoversiktlig. Det er ingen utpreget leder eller klart avgrenset kjerne. Gjengen har en stabil gruppe ungdommer som tiltrekkes sentrumsområdet og som i fellesskap og hver for seg er involvert i kriminalitet.

⁴2005= 3696, 2006= 4125, 2007= 3957, 2008=3729, 2009=3027, 2010=2306, 2011=1977, 2012=1867, 2013=1570, 2014=1558, 2015=1140, 2016=1291, 2017=1460

⁵ Se vedlegg 2 for mer statistikk.

⁶ Mer om mediebruk og ungdommers vaner: <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2016-komprimert-ensidig.pdf>

⁷ I etterkant av informasjonsinnsamlingen fikk vi i en annen sammenheng informasjon om en gjeng med noe eldre medlemmer, i Hønefoss, som har knytninger til en av ungdomsgjengene. Gjengen har en kjerne på 5-6 gutter, med et varierende antall ungdommer som henger med dem en stund men som ikke er stabile medlemmer. Gjengen begår kriminalitet, og presser yngre ungdommer til å begå kriminalitet i deres regi

Telemark GDE opplyser at de har flere gjenger som det er knyttet bekymring til. Gjengene begår kriminalitet i form av naskeri og skadeverk, og har en aggressiv atferd utad og internt. Det er også utstrakt misbruk av narkotika i gjengen.

I Vestfold GDE har to gjenger utmerket seg med aggressiv oppførsel utad over tid. Gjengene har også stått for både skadeverk og annen kriminalitet, og ruser seg både på alkohol og på narkotika.

Utover gjengene beskrevet over er det en rekke grupperinger som beskrives som avvikende og er tilknyttet kriminalitet, men hvor det ikke ser ut til å være en felles identitetsskapende faktor eller en avgrensing av grupperingen. Her er det gjerne ungdom som henger sammen på fritiden, og eksempelvis røyker hasj sammen. Dette er grupperinger som skaper utrygghet i sine nærmiljø, og som utøver skadeverk og trakassering.

Det er noe variasjon blant ungdommene i gjengene og i grupperingene med hensyn til familiens ressurser og eventuelle barnevernstiltak. I en del av miljøene fremgår det at svakt stilte ungdom dominerer, være seg ungdom med institusjon bakgrunn og ungdom fra hjem med ressurssvake foreldre. Det er imidlertid ikke et entydig bilde, man finner også ungdom fra ressurssterke hjem med foreldre som følger opp.

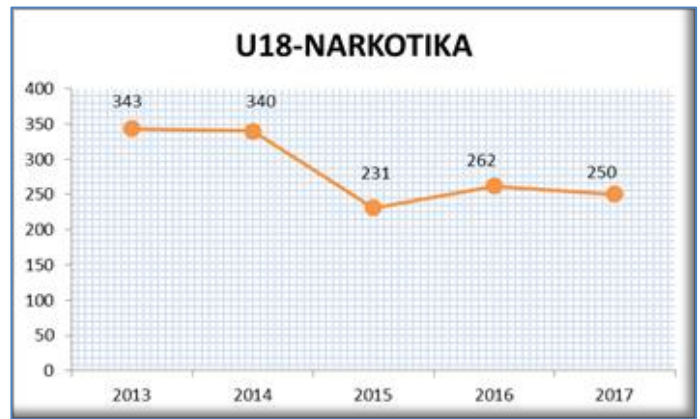

Diagram 4. Utvikling i antall anmeldte narkotikalovbrudd U18/ Sør-Øst PD, i perioden 01.01.2013 til og med 31.12.2017.

Rusmidler

Anmeldte narkotikalovbrudd i Sør-Øst pd. er redusert fra 2013 til og 2017. Det er de enkle overtredelsene som utgjør volumnedgangen. Antall anmeldte narkotikalovbrudd gjenspeiler politiets innsats på området.

Det rapporteres at ungdommer har liberale holdninger knyttet til misbruk av narkotika, spesielt cannabis. Bruken av illegale og legale rusmidler omfatter mest alkohol og cannabis, men ungdommer bruker også sterkere midler som MDMA, kokain, amfetamin, LSD og benzodiazepiner. Det har vært to dødsfall knyttet til MDMA i ungdomsmiljøet i distriktet. Bruk av rusmidler foregår blant annet på skoleområder, både på ungdomsskoler og videregående skoler, både i og utenfor skoletid. Bruk av rusmidler foregår også i sentrumsområder, samt på hjemme-alone fester og mer skjulte områder i offentlig rom.

I enkelte av gjengene i distriktet beskrives det at bruk av cannabis er like vanlig som å drikke alkohol. Ungdommene sitter på relativt omfattende kunnskap om narkotika, hvordan det virker, hvem som bruker det og hvor man får tak i det. De gir uttrykk for mer liberale holdninger enn tidligere. Dette sammenfaller med erfaringer fra flere politidistrikter i Norge. Politidirektoratet (2016:37) skriver at flere politidistrikt erfarer en mer liberal holdning til bruk av narkotika blant ungdom, både de som bruker selv og de som ikke bruker.⁸

Bruk av narkotika skjer både i høyere og lavere sosiale lag. Eksempelvis rapporteres det at ungdommene i flere av distriktets områder med høy sosioøkonomisk status bruker alkohol og cannabis på hjemme-alone fester når foreldrene er bortreist i helger. Dette er ungdommer med ressurssterke foreldre som gjerne reiser på hytta i helgene. Det foreligger informasjon om at ungdommer står for salg av illegale rusmidler, hovedsakelig hasj. Det er en viss sammenblanding av ungdomsmiljøene og det mer etablerte rusmiljøet i deler av distriktet. Ungdommene kjøper også narkotika på internett. Tidligere var man i større grad avhengig av å kjenne kriminelle som selger narkotika eller å oppsøke områder hvor dette selges. Dette kom som et gradvis skifte fra slutten av 2000-tallet. Omfanget av salg av narkotika på internett har økt jevnt siden da. POD's analyse av ungdomskriminaliteten fra 2016⁹ viser til at flere unge som bruker narkotika, kjøper dette på internett.

⁸ Politidirektoratet 2016: *Kriminalitet blant barn og unge i Norge 2012-2016*.

⁹ Politidirektoratet 2016: *Kriminalitet blant barn og unge i Norge 2012-2016*

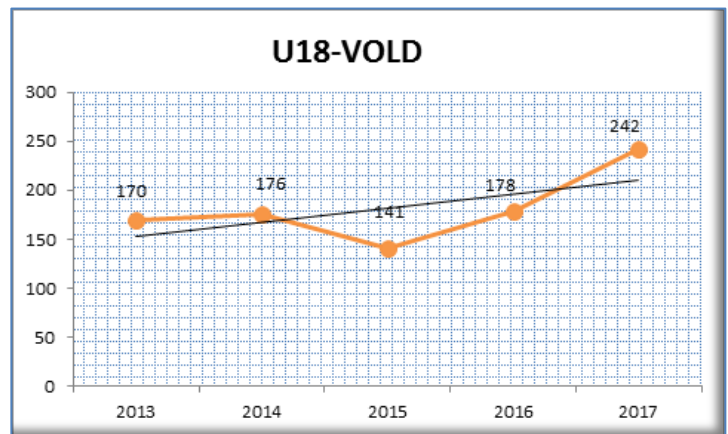

Diagram 2. Utvikling i antall anmeldte voldslovbrudd U18/ Sør-Øst PD, i perioden 01.01.2013 til og med 31.12.2017.

Voldslovbrudd

Antallet anmeldte voldslovbrudd økte fra 2013 til 2017. Fra 2016 til og med 2017

var økningen på hele 36 %. Volumøkningen sees på anmeldte kroppskrenkelser. Det er også tydelig økning i anmeldte kroppskader.

Flere enheter rapporterer om en økning i avtalte slåsskamper, såkalt "beefing". Da samles gjerne ungdommer fra andre steder, eller ulike grupperinger fra samme sted, for å slåss. Dette er både avtalte og spontane slåsskamper som blir filmet av barn og ungdom selv, og delt på sosiale medier, som Youtube eller Snapchat. Filmene som blir lagt ut kan utgjøre en inspirasjonskilde for andre. Dette fenomenet er også kjent i andre byer i Norge og i utlandet. Det legges også ut bilder på sosiale medier som er ment til å skremme, for eksempel gruppebilder hvor man holder kniver i hendene eller lignende. Våpen holdes normalt utenfor slåsskamper. I enkelte gjenger er det tydelig at det er ferdighet man gjerne knyttet til Mixes Marshal Ar¹⁰ som legger normen for slåssingen.

¹⁰ MMA: kort forklart er MMA preget av at man slåss med armer og ben, gjerne til den ene gir seg.

Ungdomskultur: på nett med venner og konflikter

De forebyggende seksjonene beskriver ungdomsgjenger med en del normer som avviker fra storsamfunnets normer. Ungdomstiden er en tid hvor venner ofte overtar en del av de funksjonene som tidligere har ligget i familien, med tanke på oppdragelse som korrigering av rett og galt. Foreldrenes autoritet og muligheter for å forme ungdommenes normer svekkes, siden vennegjengens normer ofte blir tillagt mer vekt. Vennene er hverandres sosiale speil, og er med på å forme hverandres identitet så vel som handlingsvalg. Der en avvikende normstruktur utvikler seg i et ungdomsmiljø innebærer dette at ungdom i liten grad møter effektiv korreksjon av de avvikende normene. Den gjennomgående normen blant ungdommene om ikke å tyste forsterker denne effekten, gjennom at terskelen for å fortelle om hendelser og problemer blir høyere for ungdommene i gjengene.

Et online liv med nettvenner.

I aldersgruppen 13-15 år hadde 95 % av barna tilgang til smarttelefon, mens i gruppen 16-19 var andelen 97 % ¹¹. Gjennom sosiale medier deler ungdom informasjon og kommuniserer. Det foregår også konflikter via disse plattformene. De fungerer også svært effektivt til å mobilisere "venner" på nett til å stille opp i konflikter. I praksis kompenserer disse funksjonene ved de sosiale mediene langt på vei for eventuelt manglende ansikt-til-ansikt nettverk for ungdommene. De når ut til mange og har et enormt nettverk med nett-venner, som i mange tilfeller også er villige til å stille opp ved konflikter som har utspring eller deles i sosiale medier. Dermed vil miljøer som ikke faller inn under gjengdefinisjonen over, måtte ansees som grupperinger med tilsvarende kapasitet, intensjon og funksjon som en mer "tradisjonell" gjeng. Man kan skille mellom ungdomsmiljøer, grupperinger og gjenger, alt etter grad av tetthet i de sosiale relasjonene internt og grad av avgrensing utad. En gjeng er tettere integrert enn en gruppering, som igjen har tettere sosiale relasjoner enn et miljø. Både gjenger og grupperinger, og i noen tilfeller miljøer, kan sies å ha en felles identitet knyttet til felles kjennetegn eller felles interesser.

Gjennom brede kontaktflater i ungdomsmiljøet på sosiale medier har ungdommene gode muligheter til å mobilisere mange venner og venners-venner på kort tid. Dermed kan en bagatell starte en konflikt som raskt vokser seg langt ut av proposisjon, og hvor

¹¹ (<http://medienorge.uib.no/statistikk/aspekt/tilgang-og-bruk/389> og <http://medienorge.uib.no/statistikk/aspekt/tilgang-ogbruk/388> Lesedato 28.11.2016) i POD 2017 (Kriminalitet blant barn og unge i Norge 2012-2016)

konsekvensene ikke står i forhold til provokasjonen. Det blir i liten grad anledning til å la temperamentene roe seg, har man først mobilisert til et oppgjør vil det være sosialt svært vanskelig å avlyse eller trekke seg. Men selv om mange er mobilisert er det ikke dermed sagt at det er mange som går fysisk inn i konflikten, en del stiller opp av nysgjerrighet og spenningssøken, og filmer slåsskampen. Som nevnt over har deling på denne måten en eskalerende effekt på ungdomsvolden¹², og innvirker på ungdommenes sosial status. Veksten i potensielt publikum via sosialmedier gjør voldelig gjenggjeldelse mer sannsynlig.

Aksept for, og positiv sosial effekt av, å bruke vold i konfliktsituasjoner, og aksept for bruk av hasj er et eksempel på avvikende normer ungdommene uttrykker. Dette skaper et fellesskap blant ungdommene, på tvers av etnisk bakgrunn, religion og kjønn, og interne normer legger føringer for ungdommene. Identifisering med en "vi-gruppe" medfører at det er et etablert skille mellom "vi-gruppen" og "de andre", og normene innad i "vi-gruppen" er styrende. Jo klarere og mer stabilt skille mellom "oss" og "de andre" blir jo klarere blir også polariseringen og konfliktlinjene. Normen om ikke å tyste på hverandre, og om å stille opp for hverandre i en konflikt utad er klar.

Når flere ungdommer går sammen i en gruppe eller gjeng kan det være lettere å opparbeide og opprettholde et rykte som farlig. Når man er flere virker man sterkere utad. Det er flere gjenger i Sør-Øst pd som utøver vold. Flere av ungdommene som utøver vold kommer fra ressursvake familier og har dårlige skole- og idrettsprestasjoner. Dette sammenfaller med funnene POD trekker ut av Ungdata 2016, i sin analyse om barne- og ungdomskriminalitet, hvor det fremgår at ungdom som mobber andre har lavere trivsel og tilknytning til hjemmehøyskole og nærmiljø, og har høyere kriminalitets- eller avviks rate.¹³ Dette gir dem få muligheter til å utvikle et godt selvbylde på andre måter enn å utøve vold. Det at andre ungdommer har respekt for en kan løfte ungdommenes selvbylde.

Det er tydelig at ungdommene er opptatt av å utøve synlig vold. Utøver man synlig vold, slik at dette blir sett og snakket om, kan ungdommene oppnå og få et rykte på seg som farlige. Det

¹² <https://www.catch-22.org.uk/wp-content/uploads/2017/01/Social-Media-as-a-Catalyst-and-Trigger-for-Youth-Violence.pdf> Funnene i rapporten indikerer at videoer, bilder og kommentarer hever spenningsnivået mellom individet og rivaliserende grupper, og fremprovoserer hevnaksjoner i den virkelige verden.

¹³ POD 2017 "Kriminalitet blant barn og unge 2012-2016" s.32

å få et rykte som farlig kan gjøre at andre får respekt for en. For å få et rykte som farlig er det viktig at man ikke lar seg "kødde med". Man må ta igjen hvis noen utøver vold, truer eller på en annen måte krenker. Det eksisterer også regler i flere vennegrupper om at man ikke skal "snitche" på hverandre, dvs at man f.eks. sladrer til politiet eller andre voksne om slåsskamper eller andre ting. "Snitcher" man mister andre respekt for en. For å få et rykte som farlig har flere ungdommer et ønske om å starte slåsskamper for å vise seg frem. Da kan man gjerne legge ut en krenkelse om andre på sosiale medier, for å invitere til slåsskamp.¹⁴

En engelsk forskningsrapport konkluderer med at sosiale medier fungerer som en katalyst for alvorlig ungdomsvold¹⁵. Funnene i rapporten indikerer at videoer, bilder og kommentarer hever spenningsnivået mellom individet og rivaliserende grupper, og fremprovoserer hevnaksjoner. Det kan være skadelig for rykte og statusen til de involverte å ikke gjengjelde, noe man også finner i gjengforskning fra Norge¹⁶. Veksten i potensielt publikum via sosiale medier gjør voldelig gjengjeldelse mer sannsynlig. Når unge mennesker møter innhold på sosiale medier som de oppfatter som respektløst kan det genere til sosialt press til å gjengjelde i det virkelige liv. Drivkraften for voldsutøvelsen er den bekreftelsen som gis gjennom likes, følgere osv.

Konflikter markerer tilhørighet og verdier

Blant jentene ser man andre verdier som avgjørende for deres sosiale rolle og status. Mens guttene høster positive tilbakemeldinger for fysisk styrke og mot, og for evne til og "å dra damer", vil jentene i større grad være avhengig av hvem de er venner med og av graden av tilgjengelighet med hensyn til seksualitet. Deling av bildemateriale og filmsnutter kan ha stor påvirkning på om jentene får rykte som "hore" eller ikke, og dermed på deres sosiale status. Jentene er prisgitt at vennene stiller opp (Flekkøy 2000)¹⁷. Informasjonsspredning via sosiale medier er en effektiv sanksjon, og inngår ofte i konflikter mellom jentene.

¹⁴ Bjerkestrand (2013): Mannen bak volden.

¹⁵ <https://www.catch-22.org.uk/wp-content/uploads/2017/01/Social-Media-as-a-Catalyst-and-Trigger-for-Youth-Violence.pdf>

¹⁶ Se blant annet Flekkøy 2000: *Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning*. Næss 1998: *Vold er ære, kriminalitet er penge*. "K2-gjengen om selg selv, Bjerkestrand 2013: Mannen bak volden.

¹⁷ (Flekkøy 2000: "Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning" UiO 2000: http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2011022205006)

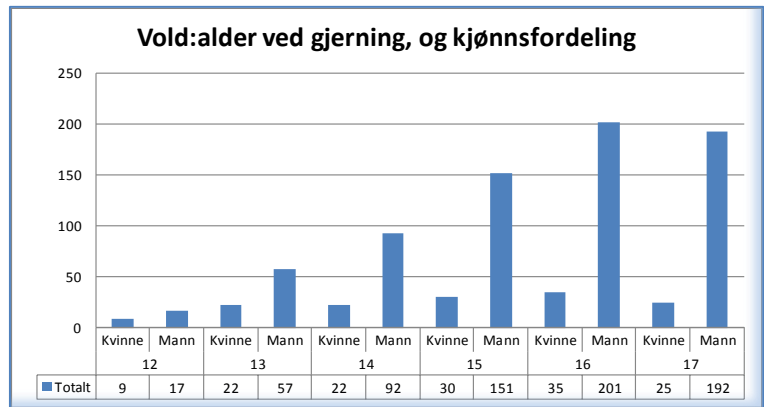

Diagram 3: Fordeling av kjønn og alder blant mistenkt, siktet og domfelt for voldslovbrudd i Sør-Øst pd. 01.01.18-30.07.18

Gutter har i større grad enn jenter hatt en kultur for konfliktløsning

gjennom slåssing, og inngår i langt flere voldssaker i strasak enn jenter.

Enkelte av jentene i distriktets gjenger beskrives som nokså grenseløse når de først tyr til vold. Dette er ikke noe nytt fenomen, og kan langt på vei forklares på gruppenivå ved normen om å stille opp for hverandre og at jentene er prisgitt at de har et vennenettverk i ryggen (Flekkøy 2000). På individnivå ligger deler av forklaringen i at ungdomstiden er en periode med umoden konsekvenstenkning og impuls kontroll blant mange. Dette utvikles med økt alder. Dette kan også være med på å forklare det som ser ut til å være en økt aksept for grovere voldsutøvelse i konflikter, og i at mange av ungdommene har bakgrunn fra familier hvor voldsbruk har vært vanlig.

Hva kan dette bety for utvikling videre?

Mens en tradisjonell gjeng er relativt oversiktlig og tydelig hierarkisk organisert, er gjengkonstellasjonene i dag mer vage og vanskeligere å danne seg et bilde av. Det inngår sjelden en klar leder, men enkelte ungdommer har en mer sentral funksjon som sosialt "lim" og bidrar til å lede de andre. Siden mye av dialogen og konfliktutviklingen skjer på sosiale medier som er lukket for innsyn er det vanskelig å forebygge konfliktene, og å få et bilde av de sosiale rollene ungdommene har der. Uoversiktligheten dette medfører gjør at det er *meget sannsynlig* at konflikter vil eskalere raskt og uten å bli oppdaget. Det er også *meget sannsynlig* at konfliktene vil utvikle seg til fysiske møter med avtalte slåsskamper. Med lav terskel for å oppleve seg krenket, og kort vei fra en hendelse til en reaksjon, er det lite rom for ettertanke og konsekvenstenkning. Med stort publikum er det vanskelig å trekke seg fra et oppgjør, og forventningen om et oppgjør blir selvoppfylgende. Terskelen for å true med vold, og for å bruke vold, ser ut til å være lav i gjengene.

Med sosial medier som effektiv kanal for å informere og mobilisere et stort antall nettvenner er også mer løst integrerte grupper preget av mekanismer man tidligere assosierte med gjenger. Nedslagsfeltet for sosiale medier er bredt og gruppepress og avvikende normer utvikler seg på tross av at de tette sosiale båndene ikke er etablert. Innad i ungdomsmiljøet er det etablerte gruppedannelser, men hvem som henger i hvilken gruppering varierer i den grad at det ikke kan sies å være gjenger.

Det vurderes som *meget sannsynlig* at konflikter eskalerer til slåsskamper hvor flere enn de sentrale aktørene møter opp, og hvor tilskuerne med stor sannsynlighet filmer slåsskampen, og deler den på sosial medier. Siden ungdommene er bevisst dette vurderes det som *sannsynlig /meget sannsynlig* at slåsskampene kan få et alvorlig utfall, siden ungdommene ikke ønsker å gi seg og dermed miste sosial status. Selv med løsere sosiale bånd mellom ungdommene kommer deler av de mekanismene som har vært tilskrevet gjenger til syne. Selve konfliktsituasjonen, slåsskampen, har en definerende effekt på gjengen, og bidrar til økt polarisering ved at det tydeliggjør hvem som er med og mot hvem.

Ungdomsmiljøene de forebyggende seksjonene har bekymring rundt beskrives som liberale i sine holdninger til rusmidler, både legale og ulovlige. I enkelte gjenger er bruk av cannabis en del av hverdagen, men vanligere er at dette inngår som en del av festingen ungdommene står for i helgene. Sett i lys av at trenden ser ut til å gå igjen på landsbasis vurderes det som *meget sannsynlig* at den vil vedvare, og det vurderes som *sannsynlig* at bruk av cannabis vil bli mer vanlig også i grupperinger som i dag holder seg til alkohol. Det fortelles videre om bruk av kokain og MDMA i enkelte av gjengene og miljøene. Det vurderes som *mulig* at holdningene til disse stoffene vil bli mer liberale og at bruken dermed vil øke i omfang.